

Hofstede'nin Kültür Boyutlarının Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik ile İlişkisinin İncelenmesi

Examining the Relationship between Hofstede's Cultural Dimensions and Environmental and Social Sustainability

ÖZET

Son zamanlarda içinde yaşadığımız ekosistemi tehdit eden birçok değişiklik yaşanmaktadır. Özellikle çevre kirliliği, su kaynaklarının yetersizliği ve iklim değişikliği gibi dünyamızı tehdit eden birçok olay yaşanmaktadır. Bu noktada sürdürülebilir bir çevrenin önemi ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı da kültürel özelliklerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ile ilişkisini incelemektir. Bunun için açık veri setlerinden Hofstede'nin kültür boyutları, Dünya Bankası'nın raporları ve Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik İndeksi'nden yararlanılmıştır. Ekonomik verilerin (GSMH) kontrol edildiği çalışmada kültür boyutları ile çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin analizi için hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Bireycilik düzeyinin yüksek olduğu veya belirsiz durumlardan kaçınma eğilimi gösteren toplumların çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik davranışlarının da yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hofstede kültür boyutları, çevresel sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik, GSMH değeri

ABSTRACT

Many changes have been occurring recently that threaten the ecosystem we live in. Environmental pollution, water resource deficiencies, and climate change are among the many threats to our world. In this context, the significance of a sustainable environment becomes paramount. The purpose of this study is to examine the relationship between cultural characteristics and environmental and social sustainability. We utilized open datasets like Hofstede's cultural dimensions, World Bank reports, and the Environmental and Social Sustainability Index for this purpose. Hierarchical regression analysis was used to analyze the relationship between cultural dimensions and environmental and social sustainability in the study, which controlled for economic data (GNP). It was found that societies with high levels of individualism or a tendency to avoid uncertain situations also exhibit high levels of environmental and social sustainability behaviors.

Keywords: Hofstede cultural dimensions, environmental sustainability, social sustainability, GNP value

GİRİŞ

Dünya toplumu, dünyanın yaşanılabilir olmasını etkileyen riskler nedeniyle yaşanan çevrenin önemi artmaya başlamıştır. Dünya, son zamanlarda iklim değişikliği (Xu vd., 2015), çevre kirliliği (Friedler, 2009) ve kaynakların azalması (Pimentel vd., 2021) gibi risklerle karşı karşıya kalmıştır. Bu dünyayı tehdit eden risklere karşı sürdürülebilir politikalar uygulamak ülkeler için öncelik haline gelmiştir. Bunun yanında sürdürülebilirlik artık yalnızca çevre veya ekosistemin bir konusu değil; 2015 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin (SKH) (UNDP, 2015) ortaya çıkmasıyla birlikte, çevresel sağlık, ekosistem canlılığı ve sosyal düzenin dengeli bir birleşimini ifade etmektedir. Bu sürdürülebilir politikaları uygulamak için toplumun kültürel özellikleri etkili olabilmektedir. Bir toplumun kültürü aynı zamanda bireylerin tutum ve değerlerini etkiler. Bu çalışmada kültürel özellikleri anlamak için Hofstede'nin kültürel boyutlarından yararlanılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Hofstede'nin kültürel boyutları tarafından belirlenen ulusal kültürün, çevreci davranışları teşvik etmede veya engellemede oynadığı rolü incelemektir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sürdürülebilirlik

Birleşmiş Milletler, 2000 yılında 2015 yılına kadar geçerli olan sekiz Binyıl Kalkınma Hedefi (Millennium Development Goals-MDG) belirlemiştir. 2015'ten sonra BM, 17 yeni hedef (SKH) açıklamıştır. Bu hedefler, tüm ülkeler için geçerli olan ve 2030 yılına kadar ulaşılmasını hedefleyen 17 küresel hedef, 169 hedef ve 230 gösterge içermektedir (Avrupa Komisyonu, 2015). Birleşmiş Milletler dışında sürdürülebilirlik hedeflerini ölçen farklı indeksler de bulunmaktadır. Bunlardan Yale Üniversitesi tarafından geliştirilen indeks (Çevresel Performans

Mehmet Fatih Bükün ¹

How to Cite This Article

Bükün, M. F. (2025).

"Hofstede'nin Kültür Boyutlarının Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik ile İlişkisinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:9; pp:1577-1583. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17215355>

Arrival: 19 July 2025

Published: 27 September 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Bingöl, Türkiye. ORCID: 0000-0001-6487-4776

İndeksi-EPI) 10 başlıkta ve 24 göstergesi dikkate alınarak hazırlanmıştır (EPI, 2018). Temel olarak çevre sağlığı ve ekosistem canlılığını kapsayan bir indekstir (Yale Üniversitesi, 2018). Bu çalışmada kullanılan sürdürülebilirlik indeksi çevresel ve ekosistem canlılık göstergelerinin yanı sıra temel sosyal ilerleme parametrelerini de dikkate alarak geliştirildiği için sürdürülebilirlik ve kültür arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesi düşünülmüştür. Örneğin, kurumsal çevresel sorumluluk çalışmalarında kurumların çevre ile ilgili stratejilerinin onların sosyal koşullarından etkilendiği belirtilmiştir (Graafland & Noorderhaven, 2018).

Hofstede Kültürel Boyutlar

Hofstede, kültürü bir kategoriye sahip insanları diğerlerinden ayıran ve tarihsel süreç içinde oluşan ortak zihinsel program (*mental programming*) olarak açıklamıştır (Hofstede, 2001; Hofstede vd., 2010). Hofstede'nin kültür sınıflandırması 6 boyuttan oluşmaktadır. Bunlar: güç mesafesi, bireycilik ve toplulukçuluk, maskülenlik-feminenlik, belirsizlikten kaçınma, uzun-kısa dönem yönelim ve serbestlik-sınırlılık. Bu çalışmada her bir boyutun, çevreye yönelik tutumları etkileyebilecek belirli kültürel değerleri ve eğilimleri kapsadığı varsayılmaktadır.

Güç mesafesi, belirli bir toplumdaki bireylerin, üyeleri arasında eşitsiz güç dağılımını ne ölçüde öngördüklerini ve kabul ettiklerini ifade eder. Güç mesafesinin yüksek olduğu ülkelerde, yüksek statü veya otorite sahibi kişilerle diğerleri arasında güç farkının varlığı söz konusudur. Yüksek statülü kişiler daha ayrıcalıklı olarak algılanırlar. Bunun yanında düşük güç mesafesine sahip toplumlarda eşit güç ilişkileri daha çok onaylanmaktadır. Bu toplumlarda bireyler, otoritenin talimatlarını sorgulamadan kabul etme ve uygulama eğilimindedir (Hofstede, 2011). Güç mesafesinin çevre sorumluluğu üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu farklı çalışmalarda bulunmuştur (Graafland & Noorderhaven, 2018; Peng vd., 2014). Yüksek güç mesafesine sahip kültürlerde çevresel sorumluluğun güç sahiplerinin çıkarları doğrultusunda göz ardı edilme olasılığının yüksek olduğu dile getirilmiştir (Cox vd., 2011).

Bireycilik ve toplulukçuluk boyutu, bireylerin kişisel hedeflerine ve bağımsızlıklarına (bireycilik) veya iş birliğine ve grup uyumunun sürdürülmesine (toplulukçuluk) ne ölçüde öncelik verdiklerini inceler (Hofstede, 2011). Bireyci kültürlerde özerklik ve bireysel haklar ön plana çıkarken, toplulukçu kültürlerde karşılıklı bağlılığa ve grubun çıkarlarına önem verilmektedir. Nagy ve Molnarne (2022), çevreci davranışların toplumdaki bireysellik düzeyinden olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur. Ancak Ioannou ve Serafeim (2012) bireyci ülkelerdeki firmaların çevreci sorumluluk taşıdığını göstermiştir. Dolayısıyla bireycilik boyutunun önemine dair farklı bulgular bulunmaktadır.

Maskülenlik/Feminenlik boyutu, kadına ve erkeğe atfedilen özelliklere benzer olarak bir kültürün özelliklerine vurgu yapar. Maskülenlik kavramı, kariyer ilerlemesi ve başarı odaklı olma gibi alanlarda maskülen değerlerin ne ölçüde yaygın olduğuyla ilgilidir (Hirokawa vd., 2024). Feminen kültürler, kişilerarası bağları geliştirmeye, savunmasız veya dezavantajlı olanlara yardım etmeye (Taras vd., 2023), tevazuya, iş ve yaşam arasında uygun bir dengeye, iş birliğine, alçakgönüllülüğe önem verir (Hofstede, 2011). Maskülenliğin kurumsal çevre sorumluluğu üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu farklı çalışmalarla gösterilmiştir (Cox vd., 2011; Gallego-Álvarez & Ortas, 2017; Graafland & Noorderhaven, 2018). Maskülenliğin yüksek olduğu bir toplumda rekabet, başarı ve saldırganlığa güçlü bir vurgu, çevre korumaya yönelik daha kapsayıcı ve iş birlikçi yaklaşımların teşvik edilmesini engelleyebilir.

Belirsizlikten kaçınma boyutunda, bir toplumun belirsizlik durumlarına karşı gösterdiği tolerans ile ilgilidir (Li vd., 2021). Belirsizlikten kaçınma puanı yüksek olan ülkelerdeki kişiler belirsiz durumlardan kaçınmak için kuralları izleme eğiliminde olurlar. Düşük puana sahip ülkelerde ise kişiler değişime daha açık olurlar (Hofstede, 2011). Graafland ve Noorderhaven'ın (2018) bulgularına göre, kurumsal çevresel sorumluluk, ülkenin belirsizlikten kaçınma düzeyinden olumlu yönde etkilenmektedir. Belirsizlikten kaçınma düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda, öngörülebilirlik ve kesinliğe duyulan ihtiyaçtan dolayı, istikrarlı çevresel faydalar sağlayan sürdürülebilir uygulamalara yatırım yapmayı teşvik edebilir.

Hofstede'nin kültürel boyutlarından uzun süreli yönelim, gelecekteki faydalar uğruna mevcut faydalardan fedakarlık etme eğilimini temsil etmektedir (Hofstede, 2011). Dolayısıyla uzun dönem yönelimli toplumlar geleceğe yönelik planlara önem verirken, kısa dönem yönelimli toplumlar ise geçmiş ve içinde bulunulan zamanla ilgili değerleri önemli görme eğiliminde olurlar. Durach ve Wiengarten (2017), uzun vadeli yönelime sahip ülkelerde çevresel uygulamalara yapılan yatırımların daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Serbestlik/Sınırlılık boyutu, yaşamdan zevk alma arayışıyla ilişkili temel insan arzularının yerine getirilmesiyle ilgilidir (Gallego-Álvarez & Pucheta-Martínez, 2021). Hoşgörüyü önceliklendiren kültürlerden gelen bireyler, yaşamın çeşitli yönlerinden zevk ve keyif alma eğilimindedir. Genellikle genel refahlarına, mutluluklarına, kişisel özgürlüklerine, boş zaman aktivitelerine ve kişisel kontrol duygusunu sürdürmeye yüksek değer verirler.

(Suhartanto vd., 2022). Buna karşılık, kısıtlanmış toplumlarda, ihtiyaçların tatminini kısıtlayan daha katı sosyal kuralları vardır (Hofstede, 2011). Dangelico ve arkadaşlarının çalışmasına göre (2020), ülkedeki hoşgörü düzeyinin ülkenin çevresel performansı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışmanın Amacı

Literatürde ülke düzeyinde kültürel farklılıkların çevresel uygulamalar üzerindeki etkisini (Lee vd., 2022) ve kültürel boyutların çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini (Zaher, 2023) ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada sürdürülebilirliği yalnızca çevre ve küresel ekosistem perspektifinden değil, aynı zamanda insanların sağlık ve sosyal yönleri ele alan Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH'ler) dikkate alınarak hazırlanan Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik İndeksi (ESSI) kullanılmıştır (Faisal vd., 2020). Bu çalışmada Hofstede'nin 6 kültürel boyutunun çevresel sürdürülebilirlik ile ilişkisi ele alınmıştır. Ülkelerin ekonomik verilerinin kültür ile ilişkisi dikkate alındığından ülkelerin ekonomik parametreleri kontrol edilerek çalışmanın analizleri yapılmıştır. Çalışmanın sürdürülebilir çevre uygulamaları ve kültürlerarası araştırmalar alanına katkı sağlayarak ulusal kültür ve sürdürülebilir çevre uygulamaları arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olması beklenmiştir.

Çalışmanın hipotezleri:

- 1) Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) ile çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik arasında olumlu yönde bir ilişki beklenmektedir.
- 2) Ülkelerin GSMH verileri kontrol edildikten sonra güç mesafesi ve maskülenlik boyutları ile sürdürülebilirlik arasında olumsuz yönde bir ilişki beklenirken, belirsizlikten kaçınma düzeyi, uzun süreli yönelim ve serbestlik ile sürdürülebilirlik arasında olumlu yönde bir ilişki beklenmektedir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Çalışmada üç farklı açık veri setinden yararlanılarak çalışmanın verisi elde edilmiştir. Veriler farklı veri setinden geldiği için veri setlerinde aynı ülkelerin bulunması dikkate alınarak veri setleri oluşturulmuştur. Dolayısıyla herhangi bir veri setinde kayıp veri bulunmamaktadır. Veri setleri tek bir veri setinde birleştirilerek analizler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri Hofstede kültür boyutları, Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik İndeksi ve dünya bankası raporları veri setlerinden oluşmaktadır.

Hofstede Kültür Boyutları: Kültürel farklılıklara dair özellikler Hofstede'nin Kültür Boyutları Veri Seti'nden (2025) elde edilmiştir. Kültürel farklılıkları değerlendirmek için Hofstede'nin belirlediği kültür boyutlarına göre ülkelerin kültürel özelliklerini temsil eden puanların olduğu açık bir kaynak olarak paylaşılmıştır. Veri seti güç mesafesi, bireycilik/toplulukçuluk, maskülenlik/feminenlik, belirsizlikten kaçınma, uzun/kısa dönem yönelimler ve serbestlik/sınırlılık boyutlarını içermektedir. Veri setinde kültürel boyutlara göre ülkelerin ortalama puanları bulunmaktadır. Puanlar 0 ile 100 arasında değişmektedir. Her boyuttaki yüksek ve düşük puanlar aynı boyuttaki farklı özellikleri temsil etmektedir. Örneğin, bireycilik/toplulukçuluk boyutundaki yüksek puanlar o kültür yapısının bireycilik yönelimli olduğuna, düşük puanlar ise toplulukçuluk yönelimli olduğuna işaret etmektedir. Araştırmaya dahil edilen ülkeler ve kültür boyutlarındaki puanları Tablo-1'de gösterilmiştir.

Dünya Bankası Raporu: Dünya Bankası (World Bank), 189 üye ülkeden oluşan ve ülkelerin gelişmelerini destekleyen bir kuruluştur. Ülkelerin ekonomilerine dair veri sunduğu için ülkelerin Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH) değerlerine gelişim raporlarından erişilebilmektedir. Bu çalışma içinde ekonomik veriler Dünya Bankası'nın veri setinden (2025) elde edilmiştir.

Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik İndeksi: Sürdürülebilirliği yalnızca çevre ve dünyanın ekosistemi açısından değil, aynı zamanda insanların sağlık ve sosyal yönlerini de dikkate alan bir indekstir. Çevresel Performans İndeksi (Environmental Performance Index - EPI) ve Sosyal İlerleme Zorunluluğu (Social Progress Imperative - SPI) gibi indeksler, Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni (Millennium Development Goals - MDG) ve sosyal hedefleri ayrı ayrı takip ederek, farklı ülkelerin performansını çevre ve ekosisteme göre ölçmektedir. Ancak Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik İndeksi (ESSI), çevre ve sosyal parametreleri beraber dikkate alarak ülkelerin sürdürülebilirlik derecelerini belirleyen bir indekstir (Faisal vd., 2020).

Tablo 1: Ülkeler için Hofstede Kültür Boyutlarının Puanları

Ülkeler	1	2	3	4	5	6
A.B.D.	40	60	62	46	50	68
Almanya	35	79	66	65	57	40
Arjantin	49	51	56	86	29	62
Avustralya	38	73	61	51	56	71
Avusturya	11	77	79	70	47	63
Bangladeş	80	5	55	60	38	20
Belçika	65	81	54	94	61	57
Brezilya	69	36	49	76	28	59
Bulgaristan	70	50	40	85	51	16
Çin	80	43	66	30	77	24
Danimarka	18	89	16	23	59	70
Endonezya	78	5	46	48	29	38
Estonya	40	62	30	60	71	16
Fas	70	24	53	68	25	25
Filipinler	94	17	64	44	46	42
Finlandiya	33	75	26	59	63	57
Fransa	68	74	43	86	60	48
Güney Kore	60	58	39	85	86	29
Hindistan	77	24	56	40	51	26
Hollanda	38	100	14	53	67	68
İngiltere	35	76	66	35	60	69
İran	58	23	43	59	30	40
İrlanda	28	58	68	35	51	65
İspanya	57	67	42	86	47	44
İsveç	31	87	5	29	52	78
İsviçre	34	79	70	58	42	66
İtalya	50	53	70	75	39	30
Japonya	54	62	95	92	100	42
Kanada	39	72	52	48	54	68
Kolombiya	67	29	64	80	6	83
Letonya	44	70	9	63	69	13
Litvanya	42	55	19	65	49	16
Lüksemburg	40	60	50	70	64	56
Macaristan	46	71	88	82	45	31
Malezya	100	27	50	36	47	57
Malta	56	59	47	96	47	66
Meksika	81	34	69	82	23	97
Norveç	31	81	8	50	55	55
Pakistan	55	5	50	70	19	0
Peru	64	20	42	87	5	46
Polonya	68	47	64	93	49	29
Portekiz	63	59	31	99	42	33
Romanya	90	46	42	90	32	20
Rusya	93	46	36	95	58	20
Sırbistan	86	42	43	92	37	28
Singapur	74	43	48	8	67	46
Slovakya	100	57	100	51	53	28
Slovenya	71	81	19	88	50	48
Şili	63	49	28	86	12	68
Tayland	64	19	34	64	67	45
Türkiye	66	46	45	85	35	49
Uruguay	61	60	38	98	28	53
Vietnam	70	30	40	30	47	35
Yeni Zelanda	22	69	58	49	55	75
Yunanistan	60	59	57	100	51	50

Not. 1 = Güç mesafesi, 2 = Bireycilik, 3 = Maskülenlik, 4 = Belirsizlikten kaçınma, 5 = Uzun dönem yönelimler, 6 = Serbestlik

İşlem

Hofstede'nin altı kültür boyutu çalışmanın bağımsız değişkeni olarak belirlenmiştir. Ülkelerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik indeksi puanları ise analize bağımlı değişken olarak eklenmiştir. Ülkelerin GSMH değerleri kontrol değişkeni olarak atanmıştır. Çalışmanın hipotezlerini analiz etmek için korelasyon analizi, hiyerarşik regresyon analizi ve bağımsız gruplar için t-test analizi yapılmıştır. Verilerin analizi için SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişki analizi göz önüne alındığında, güç mesafesi boyutu ile sürdürülebilirlik indeksi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.59, p < .001$). Sürdürülebilirlik indeksi ile bireycilik ($r = .82, p < .001$), uzun dönem yönelim ($r = .32, p = .018$) ve serbestlik ($r = .47, p < .001$) boyutu arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ayrıca sürdürülebilirlik indeksi, GSMH değişkeni ile olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($r = .74, p < .001$).

Ülkelerin GSMH değerleri ile kültürel boyutlar arasındaki ilişki analizi dikkate alındığında, GSMH ile güç mesafesi ($r = -.68, p < .001$) ve belirsizlikten kaçınma ($r = -.33, p = .014$) değişkenleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanında GSMH ile bireycilik ($r = .73, p < .001$), uzun dönem yönelim ($r = .43, p < .001$) ve serbestlik ($r = .47, p < .001$) boyutları pozitif yönde ilişkilidir.

Kültür boyutları arasındaki ilişki analizi incelendiğinde ise sadece güç mesafesi ile bireycilik ($r = -.64, p < .001$) ve serbestlik ($r = -.38, p = .004$) boyutları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireycilik ile uzun dönem yönelim ($r = .49, p < .001$) ve serbestlik ($r = .38, p = .005$) arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bağımsız değişken olarak analizde yer bulan kültür boyutlarının bağımlı değişken olan sürdürülebilirlik değişkeni üzerindeki etkisi GSMH'den bağımsız olarak test etmek için hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Bu analiz için ilk adımda GSMH değişkeni ve ikinci adımda ise kültür boyutları eklenmiş ve sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri test edilmiştir. Hiyerarşik analiz sonuçlarına bakıldığında, GSMH değişkeni kontrol edildiğinde belirsizlikten kaçınma ($\beta = 18, p = .039$) ve bireycilik ($\beta = 54, p < .001$) kültür boyutunun sürdürülebilirlik değişkenini olumlu yönde anlamlı olarak yordamıştır. Dolayısıyla belirsizlikten kaçınma eğilimi ve bireycilik arttıkça kişilerin çevresel ve sosyal sürdürülebilir motivasyonları artmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinde GSMH değişkeninin de içinde olduğu ilk adımda modelde %54 varyans açıklanırken, GSMH değişkeninin kontrol edildiği ikinci adımda ise %22 varyans açıklanmıştır.

Tablo 2: Değişkenler Arası Korelasyon Değerleri

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Sürdürülebilirlik	—							
2. GSMH	.74	—						
3. Güç mesafesi	-.59	-.68	—					
4. Bireycilik	.82	.73	-.64	—				
5. Maskülenlik	-.03	-.07	.15	-.18	—			
6. Belirsizlik	.06	-.33	.21	-.00	.05	—		
7. Uzun dönem	.32	.43	-.23	.49	-.02	-.26	—	
8. Serbestlik	.47	.47	-.38	.38	.05	-.16	-.12	—
Ort:	66.4	32627	57.7	53.2	48.5	66.5	48.0	46.3
S:	12.6	26932	21.2	23.1	20.6	23.0	18.3	20.8

Not. $N = 55$, Anlamlı değerler kalın olarak işaretlenmiştir.

Tablo 3: Hiyerarşik Regresyon Analizi

Adım 1	B	SE	β
GSMH	.00	.000	.74**
$R^2 = .54^{**}, F(1, 53) = 63^{**}$			
Adım 2	B	SE	β
Güç mesafesi	-.00	.061	-.01
Bireycilik	.30	.073	.54**
Maskülenlik	.05	.045	.08
Belirsizlik	.10	.047	.18*
Uzun Dönem	-.03	.067	-.04
Serbestlik	.07	.055	.12
$\Delta R^2 = .22^{**}, F(7, 54) = 22.05^{**}$			

Not. * $p < .05$, ** $p < .001$

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Hofstede'nin kültürel boyutlarının çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ile ilişkisini incelemektir. Bu ilişki GSMH verilerinin kültür ile ilişkisi dikkate alınarak incelenmiştir.

GSMH değerleri dikkate alınarak yapılan incelemede, Hofstede'nin kültür boyutları içerisinde belirsizlikten kaçınma ve bireycilik boyutlarının çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ile ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Belirsizlikten kaçınma ve bireycilik arttıkça kişilerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik eğilimlerinin arttığı görülmüştür. Çalışmalarda çevreci davranışın bireycilik eğiliminden olumsuz etkilendiği bulunmuştur (Nagy ve Molnarne, 2022). Dolayısıyla bireysel sorumluluk kişilerin daha yaşanılabilir çevrede yaşamaları için sorumluluk almalarına yardımcı olmuş olabilir. Ancak bu çalışmadaki sonuçlarla tutarlı olarak belirsizlikten kaçınma eğiliminin çevresel sorumluluk ve çevreyi koruma motivasyonunu olumlu olarak etkilediği görülmüştür (DasGupta

ve Roy, 2023; Graafland ve Noorderhaven, 2018). Belirsizlikten kaçınma eğilimi yüksek olan kişilerin gelecek ile ilgili kaygıları onların daha yaşanılabilir çevrede yaşama motivasyonlarını harekete geçirmiş olabilir.

Kültürel boyutlar ve çevresel sosyal sürdürülebilirlik arasındaki korelasyon analizine göre; güç mesafesi mesafesi arttıkça sürdürülebilirliğin azaldığı bulunmuştur. Çalışmalar güç mesafesi ile çevre sorumluluğu arasındaki olumsuz ilişkiyi vurgulamıştır (Graafland ve Noorderhaven, 2018; Lee vd., 2022).

Çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişki analizi göz önüne alındığında, güç mesafesi boyutu ile sürdürülebilirlik indeksi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.59$, $p < .001$). Sürdürülebilirlik indeksi ile bireycilik ($r = .82$, $p < .001$), uzun dönem yönelim ($r = .32$, $p = .018$) ve serbestlik ($r = .47$, $p < .001$) boyutu arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ayrıca sürdürülebilirlik indeksi, GSMH değişkeni ile olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($r = .74$, $p < .001$). Ayrıca alan yazını ile tutarlı olarak uzun vadeli yönelim ve serbestlik eğiliminin artışı çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik davranışına olumlu olarak yansımaktadır. Uzun süreli yönelime sahip ülkelerin çevreyi korumaya uygulamaları daha çok önemsedikleri (Durach ve Wiengarten, 2017) ve serbestlik eğiliminin de sürdürülebilirlik davranışını desteklediği bulunmuştur (Dangelico vd., 2020).

Farklı çalışmalarda çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarında kültürel faktörlerin rolü ele alınmıştır (Zaher, 2023). Ancak bu çalışmada kültürel boyutları etkileyen faktörler kontrol edilmemiştir. Bu çalışmada kültürel boyutların oluşmasında etkili bir faktör olan ekonomik veriler dikkate alınmıştır. Kültürel faktörlerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi ekonomik veriler kontrol edilmeden bakıldığında %54 açıklanan bir değişim söz konusuken, ekonomik veriler kontrol edildiğinde ise %22'ye inmiştir. Dolayısıyla kültürel boyutların çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki etkisinde ekonomik verilerin dikkate alınmasının önemi bu çalışma ile açık olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca düşük güç mesafesi ve yüksek esnekliğin çevresel sürdürülebilirliği olumlu olarak etkilerken, bu çalışmada ekonomik veriler dikkate alındığında ise belirsizlikten kaçınma motivasyonu ve bireycilik eğiliminin çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği olumlu etkilediği bulunmuştur.

Ülkelerin ekonomik verileri ve kültürel yapıları arasındaki ilişki dikkate alındığında, toplumdaki güç aralığı ve belirsizlikten kaçınma eğilimi arttıkça ekonomik verilerde azalma olduğu görülmüştür. Ancak bireycilik eğilimi, uzun vadeli yönelim ve serbestlik derecesinin artması ise bir toplumdaki ekonomik verilerin de artmasına yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma ülkelerin kültürel boyutları ile çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik uygulamaları arasındaki ilişkiyi ekonomik verileri dikkate alarak incelemesi son zamanlarda iklim değişikliği, yangın, suların azalması gibi çevre ve sosyal odaklı problemlere sürdürülebilir yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Sürdürülebilir uygulamaları kolaylaştıran ve zorlaştıran kültür temelli yaklaşımların daha iyi anlaşılmasına hizmet edebilir. Özellikle bireycilik boyutunun sürdürülebilir uygulamalar arasında olumlu ilişkinin olması bir ülkedeki bireylerin kişisel sorumluluk taşımasının çevreyi koruma noktasındaki önemi görülmektedir. Ayrıca çalışma gelecekte toplumların yaşadıkları çevrenin nasıl olacağı veya zarar görüp görmeyeceği konusundaki belirsizlik ve endişe onların çevre konularında daha hassas olmalarını getirebileceğini göstermiştir.

KAYNAKÇA

- Cox, P. L., Friedman, B. A., & Tribunella, T. (2011). Relationships among cultural dimensions, national gross domestic product, and environmental sustainability. *Journal of Applied Business and Economics*, 12(6), 46-56.
- Dangelico R.M., Fraccascia L., & Nastasi, A. (2020). National culture's influence on environmental performance of countries: A study of direct and indirect effects. *Sustainable Development*, 28(6), 1773-1786.
- DasGupta, R., & Roy, A. (2023). Moderation impact of national culture on international firm's environmental, social, governance and financial performance. *International Journal of Intercultural Relations*, 92, 101749.
- Durach, C. F., & Wiengarten, F. (2017). Environmental management: The impact of national and organisational long-term orientation on plants' environmental practices and performance efficacy. *Journal of Cleaner Production*, 167, 749-758.
- EPI, Y. U. (2018). *Yale University variables names*. Erişim adresi. <https://epi.envirocenter.yale.edu/downloads/epi2018variablenamesv07.xlsx>
- Faisal, A., Tunaboyle, B., & Koyuncu, I. (2020). Environmental and social sustainability index (ESSI). *Present Environment and Sustainable Development*, (1), 325-342.
- Friedler, F. (2009). Process integration, modelling and optimisation for energy saving and pollution reduction. *Chemical Engineering Transactions*, 18, 1-6.

- Gallego-Álvarez, I., & Ortas, E. (2017). Corporate environmental sustainability reporting in the context of national cultures: A quantile regression approach. *International Business Review*, 26(2), 337-353.
- Gallego-Álvarez, I., & Pucheta-Martínez, M. C. (2021). Hofstede's cultural dimensions and R&D intensity as an innovation strategy: A view from different institutional contexts. *Eurasian Business Review*, 11(2), 191-220.
- Graafland, J., & Noorderhaven, N. (2018). National culture and environmental responsibility research revisited. *International Business Review*, 27(5), 958-968.
- Hirokawa, K., Kasuga, A., Gondo, Y., Honjo, K., & Taras, V. (2024). Hofstede's cultural values and birth rate and longevity: A national-level analysis. *Journal of Adult Development*, 31(2), 87-98.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values* (2nd ed.). Sage Publication Inc.
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1–26.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. McGraw-Hill.
- Ioannou, I., & Serafeim, G. (2012). What drives corporate social performance? The role of nation-level institutions. *Journal of International Business Studies*, 43(9), 834-864.
- Lee, C. C., Wang, C. W., & Ho, S. J. (2022). The dimension of green economy: Culture viewpoint. *Economic Analysis and Policy*, 74, 122-138.
- Li, N., Zhang, X., & Limniou, M. (2023). A country's national culture affects virtual learning environment adoption in higher education: A systematic review (2001–2020). *Interactive Learning Environments*, 31(7), 4407-4425.
- Nagy, S., & Molnárné, C. K. (2022). The effects of Hofstede's cultural dimensions on pro-environmental behaviour: how culture influences environmentally conscious behaviour. *arXiv preprint arXiv:2301.04609*.
- Peng, Y. S., Dashdeleg, A. U., & Chih, H. L. (2014). National Culture and Firm's CSR Engagement: A Cross-Nation Study. *Journal of Marketing & Management*, 5(1).
- Pimentel, J., Pongrácz, F., Sejpes, Z., Bukodi, Z., Ágoston, G., Kenyeres, I., & Friedler, F. (2021). Energy integration of vertical farms for higher efficiency and sustainability. *Chemical Engineering Transactions*, 88, 727-732.
- Suhartanto, D., Dean, D., Chen, B. T., & Kusdibyo, L. (2022). Visitor loyalty towards cultural creative attractions: The role of collectivism and indulgence. *Leisure/loisir*, 46(1), 49-67.
- Taras, V., Steel, P., & Stackhouse, M. (2023). A comparative evaluation of seven instruments for measuring values comprising Hofstede's model of culture. *Journal of World Business*, 58(1), 101386.
- The Hofstede's Culture Dimensions Dataset. (2025, Haziran). Erişim adresi. <https://geerthofstede.com/research-and-vsm/dimension-data-matrix/>
- The World Bank Dataset. (2025, Haziran). Erişim adresi. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD>
- UNDP. (2015). *Sustainable Development Goals / UNDP*. Erişim adresi. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>
- Xu, C. D., Wang, R. R., Ding, L. Y., & Wen, Q. Y. (2015). Study on the climate change of Shiyang river basin in Chinese arid inland area. *Chemical Engineering Transactions*, 46, 769-774.
- Yale University. (2018). *Introduction | Environmental Performance Index*. Erişim adresi. <https://epi.envirocenter.yale.edu/2018-epi-report/introduction>
- Zaher, H. F. (2023). Cultural Impact on Environmental Sustainability Practices: a Comparative Study using Hofstede's Cultural Dimensions. *Chemical Engineering Transactions*, 107, 157-162.